

Kaupunginvaltuusto	§ 86	07.10.2019
Kaupunginhallitus	§ 280	21.10.2019
Kaupunginhallitus	§ 55	17.02.2020
Kaupunginvaltuusto	§ 18	09.03.2020

Valtuustoaloite kunnallisesta kansanäänestyksestä

394/08.00.00/2019

KAUPVALT 07.10.2019 § 86

"Perussuomalaisten valtuustoryhmä esittää aloitetta koko kunnan kattavasta kunnallisesta kansanäänestyksestä koskien Ylöjärven raitiovaunulinjan toteuttamista. Kuntalain 410/2015 24 § mahdollistaa kansanäänestyksen järjestämisen kunnassa. Raitiohanke on suunnattoman kallis ja kaksinkertaistaa kunnan velkataakan. Rakennettava raitiovaunulinja hyödyttää vain murto-osaa kuntalaisista. Tämän vuoksi mielestämme on annettava kuntalaisille mahdollisuus ilmaista tahtotilansa haluavatko he raitiovaunuhanketta toteutettavan Ylöjärvellä.

Perussuomalaisten valtuustoryhmä"

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KAUPHALL 21.10.2019 § 280

Kaupunginjohtaja ehdottaa:

Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen hallinto- ja talousosastolle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille lausuntoa varten.

Päätös Hyväksyttiin.

KAUPHALL 17.02.2020 § 55

Kunnallisen kansanäänestyksen lainsäädännöllinen tausta

Kuntalain (410/2015) 24 §:n mukaan valtuusto voi päättää, että kunnalle kuuluvasta asiasta toimitetaan kansanäänestys. Kansanäänestys on luonteeltaan neuvoa-antava. Kunnallisen kansanäänestyksen neuvoa-antava luonne tarkoittaa, että vaikka kunta toteuttaisikin kunnallisen kansanäänestyksen, valtuusto voi kuitenkin tehdä äänestyksen tuloksen vastaisen päätöksen.

Kansanäänestys voidaan toimittaa koko kuntaa tai jotakin kunnan osa-aluetta koskevana. Kaikilla äänestysoikeutetuilla on kunnallisessa kansanäänestyksessä yhtäläinen äänestysoikeus. Äänestys on salainen.

Äänestysoikeus kunnassa toimitettavassa kansanäänestyksessä on Suomen taikka muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen äänestyspäivää. Äänestysoikeus on myös muulla edellä säädetty edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Kkunnallisen kansanäänestyksen toimittamisessa noudatettavista menettelyistä säädetään tarkemmin laissa neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä (656/1990). Seuraavassa on tarkasteltu kyseisen lain säännöksiä, joista kunnallisessa kansanäänestyksessä noudatettava menettely pääpiirteissään tarkemmin ilmenee:

Kunnallinen kansanäänestys toimitetaan kunnanvaltuuston määräämänä sunnuntaina. Äänestystä ei kuitenkaan voida määrätä toimitettavaksi uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, itsenäisyyspäivänä taikka jouluaattona tai ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä. Äänestystä ei saa määrätä toimitettavaksi myöskään kunnallisvaalien, valtiollisten vaalien tai valtiollisen kansanäänestyksen yhteydessä.

Kunnallinen kansanäänestys toimitetaan äänestysalueittain noudattaen vaalilain (714/1998) 8 §:n nojalla viimeksi määrättyä äänestysaluejakoa. Valtuusto voi kuitenkin päättää, että useammalla äänestysalueella on yhteinen äänestyspaikka. Äänestykseen voidaan osallistua myös ennakolta kirjeitse (kirjeäänestys). Ennakkoäänestys, koti- tai laitosaäänestysmahdollisuutta kunnallisessa kansanäänestyksessä ei ole. Kunnanvaltuuston on päätettävä kansanäänestyksen toimittamisesta viimeistään 60. päivänä ennen äänestyspäivää.

Päätettäessä kansanäänestyksen toimittamisesta kunnanvaltuuston on samalla päätettävä äänestyksen aiheesta ja ajankohdasta sekä äänestäjille esitettävistä äänestysvaihtoehdoista. Vaihtoehdot voivat sisältyä samaan äänestyslippuun tai kutakin vaihtoehtoa varten voi olla oma äänestyslippu. Äänestäjällä tulee kuitenkin aina olla mahdollisuus ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista. Kunnanvaltuuston on päätöksessään määrättävä äänestyslippujen lukumäärä, sisältö ja ulkomuoto.

Äänestysviranomaisina kansanäänestyksessä ovat vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta sekä äänestyslautakunnat. Kaupunginhallituksen on hyvissä ajoin ennen äänestystä asetettava kutakin äänestysaluetta tai, jos useammalla äänestysalueella on yhteinen äänestyspaikka, kutakin äänestyspaikkaa varten äänestyslautakunta noudattaen soveltuvin osin, mitä vaalilain 15 §:ssä säädetään vaalilautakuntien asettamisesta.

Kaupungin keskusvaalilautakunnan on saatettava kansanäänestyksen aihe ja ajankohta, äänestysalueiden äänestyspaikat, äänestyksessä noudatettava menettely sekä äänestyksen kohteena olevat vaihtoehdot hyvissä ajoin ennen äänestystä yleisesti tiedoksi sillä tavalla kuin kaupungin ilmoitukset saatetaan tiedoksi. Kaupunginhallituksen on viivytyksettä ilmoitettava oikeusministeriölle kansanäänestyksen toimittamisesta. Muutoin on kansanäänestykseen liittyvästä tiedottamisesta voimassa, mitä kuntalain 29 §:n 1 momentissa säädetään.

Kansanäänestystä varten kaupungin keskusvaalilautakunta perustaa äänestysoikeutetuista henkilöistä äänestysoikeusrekisterin. Digi- ja väestötietoviraston on viimeistään 30. päivänä ennen äänestyspäivää toimitettava kaupungin keskusvaalilautakunnalle äänestysoikeusrekisteriin otettavat tiedot.

Kirjeäänestystä varten kaupungin keskusvaalilautakunta lähettää viimeistään 19. päivänä ennen äänestyspäivää jokaiselle äänestysoikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, äänestyksessä käytettäväksi määrätyt äänestysliput, vaalikuoren, lähetekirjeen, lähetekuoren ja laatimansa äänestysohjeet (kirjeäänestysasiakirjat). Äänestysoikeutetulle, joka ei ole postitse saanut kirjeäänestysasiakirjoja tai jolta ne jostakin muusta syystä puuttuvat, tulee varata mahdollisuus saada ne kaupungin keskusvaalilautakunnalta tai sen ilmoittamasta paikasta.

Kansanäänestyksessä käytetyt äänestysliput painattaa sekä kirjeäänestysasiakirjat valmistuttaa kaupunki. Äänestyslipusta on käytävä ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava äänestyssalaisuuden säilyminen.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että kunnallisessa kansanäänestyksessä noudatettavat menettelyt ovat tarkoin säännellyt toisin kuin esimerkiksi vapaamuotoisemmassa kuntalaiskyselyssä tai mielipidetiedustelussa.

Kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset

Kunnallisesta kansanäänestyksestä aiheutuvat kustannukset suoritetaan kaupungin varoista. Suoritetun hyvin karkean arvion perusteella kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset olisivat yhteensä ainakin n. 95 000 euroa. Näistä kustannuksista n. 55 000 euroa aiheutuisi äänestyslippujen painatuksista, vaalikuorien, lähetekirjeiden ja -kuorten sekä äänestysohjeiden hankkimisesta sekä niiden postituksesta ja kirjeäänestyksen vastauslähetyksistä. Henkilöstökuluja aiheutuisi arviolta n. 39 000 euroa, joista suurin osuus muodostuu äänestyslautakunnille ja keskusvaalilautakunnalle maksettavista korvauksista.

Kunnalliset kansanäänestykset Suomen kunnissa

Vuosien 1991-2019 aikana on järjestetty yhteensä 63 kunnallista kansanäänestystä. Valtaosa kunnallisista kansanäänestyksistä on koskenut kuntaliitoksia. Kunnallisissa kansanäänestyksissä äänestysaktiivisuus on ollut yleensä melko korkea. Vuosina 1991-2019 äänestysaktiivisuus on vaihdellut 38,9 prosentista 87,2 prosenttiin. Oikeusministeriö ylläpitää luetteloja järjestetyistä kunnallisista kansanäänestyksistä. Koontiluettelo kunnallisista kansanäänestyksistä on tämän pykälän oheismateriaalina.

Yhteenvetoa

Ylöjärven kaupunki on sitoutunut yhdessä Kangasalan ja Tampereen kaupunkien sekä Pirkkalan kunnan kanssa vuosina 2019-2020 toteutettavaan seuturaitiotien yleissuunnitteluun. Yleissuunnittelutyön tavoitteena on määrittää yleis- ja asemakaavoitusta varten tarvittavat aluevaraukset, jotka mahdollistavat kaupunkiseudun raitiotiejärjestelmän laajentamisen tulevaisuudessa.

Yleissuunnitelma ei ole sitova eikä tähtää välittömään raitiotien rakentamiseen. Yleissuunnitelmassa mm. arvioidaan raitiotien linjausvaihtoehtoja kattavien vaikutusarviointien, vuorovaikutteisen suunnittelun ja vaihtoehtovertailujen perusteella. Yleissuunnitelman tilaajakuntien valtuustojen on määrä syksyllä 2020 tehdä päätökset valittavasta, yhdestä varaukseksi otettavasta ratalinjauksesta kutakin ratahaaraa kohden.

Valtuustoaloitteessa esiin tuotu näkökulma kuntalaisten mielipiteen selvittämisestä laajaa yleistä mielenkiintoa herättävässä asiassa on perusteltu. Järjestetyissä kunnallisissa kansanäänestyksissä äänestysprosentit ovat pääsääntöisesti olleet korkeita ja kuntalaiset ovat mm. Kuntaliiton tutkimuksissa suhtautuneet niihin myönteisesti. Huomioiden kuitenkin muun ohella raitiotie-teemaan liittyvän valmisteluvaiheen, jossa kysymys varsinaisesta raitiotien toteuttamisesta tässä vaiheessa rajautuu ulkopuolelle, toteutukseen liittyvät lukuisat avoinna olevat kysymykset sekä kunnallisen kansanäänestyksen aiheuttamat kustannukset, on kunnallisen kansanäänestyksen

järjestämisestä tarkoituksenmukaista pidättäytyä. Vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen eri muodoissaan kaupungin asukkaille ja muille sidosryhmille asian äärellä eri tavoin on kuitenkin keskeistä. Käynnissä olevassa seuturaitiotien yleissuunnittelussa kuntalaisilla on ollut vaikuttamismahdollisuuksia mm. syksyllä 2019 ja tammikuussa 2020 järjestettyjen kuntalaiskyselyjen yhteydessä. Vuoden 2020 aikana on tarkoitus järjestää avoin yleisötilaisuus aiheeseen liittyen. Monipuolisten vaikuttamismahdollisuuksien tarjoaminen esimerkiksi tilaisuuksien ja mielipidetiedustelujen keinoin samoin kuin aktiivinen tiedottaminen ovat keskeinen osa niin käynnissä olevia kuin myös mahdollisia tulevia raitiotie-teemaa koskevia valmistelutoimia. Mikäli kunnallisen kansanäänestyksen järjestämistä harkittaisiin, sen aika olisi huomattavasti myöhemmin, kun asiaan liittyvät selvitykset on tehty ja raitiotien toteuttamista koskeva mahdollinen varsinainen päätöksenteko olisi käsillä.

Lausunto on laadittu yhteistyössä hallinto- ja talousosaston sekä keskusvaalilautakunnan sihteerin kesken.

Oheismateriaali Kunnalliset kansanäänestykset vuosina 1991–2019

Kaupunginjohtaja ehdottaa:

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että se päättää hyväksyä selosteosan mukaisen vastauksen vastauksena valtuustoaloitteeseen.

Päätös Hyväksyttiin.

KAUPVALT 09.03.2020 § 18

Oheismateriaali Kunnalliset kansanäänestykset vuosina 1991–2019

Kaupunginhallitus ehdottaa

Kaupunginvaltuusto päättää hyväksyä selosteosan mukaisen vastauksen vastauksena valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Keskustelun kuluessa Henrik Pajunen teki seuraavan ehdotuksen: Esitän, että kansanäänestys järjestetään aloitteen mukaisesti yleissuunnitteluvaiheen jälkeen. Silloin raitiotien yleislinjaus ja kustannustaso ovat tiedossa. Äänestyksessä tulee olla kartta reitistä ja äänestysvaihtoehtoina joko kannattaa tai vastustaa koko raitiotiehanketta. Kaupunginhallituksen pohjaesityksessä pidetään kansanäänestystä hyvänä, mutta tarpeettomana. Sen sijalla olisivat erilaiset infotilaisuudet ja kyselyt joissa olisi mahdollista ilmaista mielipiteensä.

Perussuomalaiset pitävät yleisötilaisuuksia ja mielipidetiedusteluja

heikkoina kansalaisten vaikuttamisvaihtoehtoina. Kustannusten puolesta kansanäänestys on vain murto-osa hankkeen kustannuksista.

Meidän on tässä vaiheessa jo pelkästään demokratian nimissä selvitettävä onko kaupungin asukkailla halukkuutta sitoutua erittäin kalliiseen raitiotiehankeeseen, joka tuo kustannuksia koko olemassaolonsa ajan kaikille ylöjärveläisille ja josta vain murto-osa hyötyisi sen valmistuttua.

Hannu Ruuska ja Sami Savio kannattivat Pajusen ehdotusta.

Koska oli tehty kaupunginhallituksen ehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen äänestyskoneella siten, että ne, jotka kannattavat kaupunginhallituksen ehdotusta, äänestävät jaa. Jos ei voittaa, tulee valtuutettu Pajusen ehdotus kaupunginvaltuuston päätökseksi.

Äänestysesitys ja -tapa hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyskoneäänestyksessä annettiin 37 jaa-ääntä (Haataja, Hakanen, Halttula, Hietaniemi, Immonen, Itvola, Itäpää, Jukantupa, Järvinen, Kesseli, Kiiskinen, Kiviniemi-Mäkinen, Konttinen, Koskinen, Kotiranta, Lamminen, Landgren-Mäkkylä, Leppänen, Luojus, Mankkinen, Moisio, Mustakallio-Sorvari, Mäkinen, Nevala, Ojares, Peltola, Salakari, Salojärvi, Sippola, Sorsa, Sorvanto, Tienari, Tiura, Toivonen, Turunen, Törmä, Vilén) ja 10 ei-ääntä (Antila, Heiska, Kaasalainen, Kolehmainen, Mäki-Ventelä, Pajunen, Pelkonen, Ruuska, Saaristo, Savio) kolmen (Alanen, Kanto, Sarvijärvi) äänestäessä tyhjää ja yhden (Koivisto) ollessa poissa, joten puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen ehdotuksen tulleen kaupunginvaltuuston päätökseksi.
